

Bilaga 2.

Användning av dramapedagogik i skolan. Forskning och erfarenhet.

Grupprocesser är en naturlig och betydelsefull del av våra liv. Vår utveckling präglas av ett ömsesidigt beroende av de människor som omger oss. En vanlig men naiv uppfattning, är att grupper utan vidare ska kunna fungera av sig själva, men människors handlingar är inte slumpmässiga utan sker i samspel med omgivningen. I speglingen av varandra, skapar och definierar vi våra relationer och det ligger som grund för både vår självuppfattning/ självbild och upplevelse av andra.

Definition av grupp

En grupp är en samling människor som upplever sig ha ett gemensamt mål, ömsesidigt påverkar varandra, är psykologiskt medvetna om varandra och uppfattar sig själva som en grupp. Gruppen kommunicerar med varandra under en viss tid och definieras av en särskild uppgift. De krav som finns på uppgiften, präglar i sin tur dynamiken i gruppen. Gruppen påverkas av de relationer som finns inom gruppen och färgas av attityder, normer och roller (de underförstådda regler och förväntningar som finns på varandra). Gruppens, liksom individens beteende, är grundad på en rad inbördes beroende fakta. En grupp är därför inte en samling individer, den är snarare en mängd *relationer* mellan individer. Det är i det ömsesidiga beroendet inom dessa relationer som utgör gruppen, inte de enskilda medlemmarnas egenskaper (Stensaasen & Sletta 2000).

Definition av dramapedagogik *eller* pedagogiskt drama

Det som idag definieras som dramapedagogik, hade sannolikt sin uppkomst i skärningspunkten mellan reformpedagogik och barnteater under 1900-

talets början. Dramapedagogik flyter mellan att vara ämne och metod, har rötter inom såväl humanistisk som samhällsvetenskaplig tradition och rör sig mellan områden som pedagogik, psykologi, sociologi, och teater. Handlingen är det centrala, och de kommunikativa och konstnärliga processerna samspelar med varandra på ett specifikt sätt. Grundläggande för metoden dramapedagogik, är att fokus ligger på deltagarnas sociala och kreativa utveckling (Bolton 2008).

Dramapedagogik i förhållande till lärande

Reformpedagogiken lyfte fram en aktivitetspedagogik (learning by doing), som syftade till att stärka elevernas självkänsla, samt utveckla deras kreativitet och förmåga till att själva reflektera och ta ställning. I och med detta, blev estetiska uttrycksformer viktiga i undervisningen, då de bygger på elevers engagemang och motivation. Det samhällsinriktade, dramapedagogiska arbetet har blivit en vanlig företeelse i dagens undervisning med metoder som t.ex. forumspel, värderingsövningar och rollspel. Grundläggande för modern dramapedagogik i undervisningssyfte, är att fokus ligger på elevernas sociala och kreativa utveckling. I arbetet med dramaövningar, improvisation, rollspel och teater, utvecklar eleverna både egen fantasi och uttrycksförmåga och kommunikation och samarbete-då allt arbete sker i grupp (Erberth & Rasmusson 2016).

Enligt Gavin Bolton, som har forskat och skrivit om drama som läroprocess, ligger dramats användbarhet i undervisningen, i själva förmågan att isolera och objektifiera en händelse, samt bryta ned etablerade begrepp och uppfattningar. Dramapedagogik skär genom kunskapens former och närmar sig skolämnen inifrån, istället för att se ett ämne som en samling kunskaper (Bolton 2008). Den dramatiska fiktionen ger, enligt Bolton, individerna möjlighet att förstå abstraktioner med hela sitt jag, en upplevelse som kan förstås känslomässigt och konkretiseras med verbala och icke-verbala uttryckssätt. Dramapedagogikens inlärningspotential ligger i att

Låt gå! Ett utvecklingsarbete för hela skolan.

Martina Svärd, Auktoriserad dramapedagog
2019-02-03

arbetet sker på två plan, inre och yttre handling, bearbeta situation från subjektiv betydelse till objektiv (Sternudd 2000). Genom att växla mellan att agera och reflektera, lär sig eleverna att konstruera kunskap; att vara delaktiga i kunskapsprocessen (Wagner 1993). Den kommunikativa processen bidrar till ett utvecklande av individens språkliga färdigheter, där de konstnärliga uttrycken är grunden till förståelse för komplexa situationer. Grundtanken är, att lärande uppstår, när individen förstår den underliggande meningen bakom individers handlingar och val (Sternudd 2000).

Lek som grund för lärande?

Människan föds med förmågan att leka, det är en del av det sociala samspelet och den tidiga kommunikationen, utifrån behovet av att få uttrycka sig. Lek och fantasi är en väg till kunskap och innebär omedveten inläring, omedvetet klagörande, undersökande och experimenterande (Knutsdotter Olofsson 2017). Barn erövrar och förstår sin omvärld och sig själva via leken och bearbetar också intryck och erfarenheter. I leken upptäcker barn sina intressen och förmågor och utvecklas socialt, känslomässigt, motoriskt och intellektuellt. Därför menar Pramling, Samuelsson och Sheridan (2006), att leken inte går att skilja från lärande, och att lek och lekfullhet bör ses som betydelsefullt för allt lärande.

Birgitta Kullberg, etnografisk forskare som har gjort studier på undervisningsbaserat lärande, menar att varje lek förbereder lärande, oavsett om leken är fri eller styrd (Kullberg 2004). Enligt Gunilla Lindqvist, som är docent i pedagogik vid Uppsala Universitet, är det viktigt att skolan tar hänsyn till barnets förmåga att gestalta och vara produktiv istället för att endast reproducera kunskap. Hon menar att elever kan känna en distans till skolan, när lärandet inte handlar om det som berör dem. Inom pedagogik är verklighet och fantasi ofta åtskilt och i skolan finns en inskränkt syn på intellekt som begränsas av ett logiskt tänkande menar Lindqvist (2002).

Dramapedagogik som hjälpmedel vid konflikthantering

Konflikter är en naturlig del av mänsklig samvaro och därmed också en del av skolans vardag. Konflikter bör inte ses som något farligt eller något man behöver undvika - tvärtom är konflikter och framför allt sättet vi löser dem på, en väg till empati, förbättrad kommunikation och framför allt - personlig utveckling. Istället för att betrakta elevers konflikter som disciplinproblem, kan man välja att se dem som föremål för förhandling, samarbete och lärande (Friberg & Haakvort 2015).

Skolans värld utgår ofta från ett disciplinärt system vid konflikthantering, vilket handlar om att sätta upp gränser, kontrollera, övertyga, straffa och belöna. Men långt ifrån alla konflikter på en skola handlar om brott mot ordningsreglerna, oftast är konflikter relationsbundna. Forskning visar att konflikthantering länge har varit ett eftersatt område i skolan, vilket både kan härledas till bristen av utbildning i konflikthanteringskunskap och ett tidigare lågt prioriterat kunskapsområde inom lärarutbildningen. Det kan också finnas en stark koppling mellan konflikter och obehagliga, negativa känslor, vilket påverkar vårt sätt att hantera konflikter, ofta genom undvikande (Palm 2010). Men det är inte troligt att konflikter som inte hanteras, försvinner. Troligare är att de förvärras, tar nya former och dyker upp om och om igen, för att till slut utvecklas till ohanterliga konflikter. Att försöka avlägsna eller ta över elevernas konflikter, innebär också att avlägsna en möjlighet för dem att växa och lära.

Genom att använda sig av dramapedagogiska metoder kan man arbeta med konflikter både i ett förebyggande syfte och som aktivt redskap; som ett stöd för hur man som pedagog och skollärdare kan förhålla sig till elevernas konflikter. Detta genom att lära eleverna konstruktiv konflikthantering och agera mentor och stöd vid samtal och medling, samt lära ut konflikthantering till eleverna. Det är viktigt att arbeta förebyggande och skapa en bra grund, dvs. att arbeta med gruppdynamik, empati, samarbete och kommunikation- långt innan eleverna når konfliktstadiet. Vi

Låt gå! Ett utvecklingsarbete för hela skolan.

Martina Svärd, Auktoriserad dramapedagog
2019-02-03

är som vuxna, förebilder för eleverna och beroende på hur vi själva förhåller oss till egna och andras konflikter, påverkar hur eleverna väljer att hantera sina konflikter. Vidare är detta något som hela skolans organisation behöver arbeta aktivt med, för att kunna skapa ett positivt och tryggt klimat samt en lärandemiljö där konflikter ses som naturliga, ofarliga och hanterbara.

Dramapedagogik kopplat till läroplanen

”Skapande och undersökande arbete samt lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. Skolan ska även sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra (Lgr11 2018, s. 7)”.

”Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig (Lgr11 2018, s. 9)”.

Genom dramaövningar kan man aktivt arbeta med värderingar, kommunikation, diskussion, reflektion, tolerans, förståelse och empati:

”Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Låt gå! Ett utvecklingsarbete för hela skolan.

Martina Svärd, Auktoriserad dramapedagog
2019-02-03

Mål Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och
- visa respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv (Lgr11 2018, s. 10)".

Referenser

Bolton, Gavin. (2008). *Drama för lärande och insikt: om dramapedagogik i teori och praktik. Texter i urval av Anita Grünbaum*. Göteborg: Daidalos.

Erberth, Bodil (1996). *Gipsmask: Lärarutbildares syn på ämnena bild, idrott och musik*. Malmö: Utvecklingsavdelningen, Lärarhögskolan.

Erberth, Bodil och Viveka Rasmusson (2016). *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur.

Friberg, Birgitta & Hakvoort, Ilse (red.) (2015) *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Knutsdotter, Olofsson Birgitta (2017). *Den fria lekens pedagogik: teori och praktik om fantasileken*. Stockholm: Liber.

Kullberg, Birgitta (2004). *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.

Lindqvist, Gunilla. (2002). *Lek i skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Låt gå! Ett utvecklingsarbete för hela skolan.

Martina Svärd, Auktoriserad dramapedagog
2019-02-03

Palm, Mimmi (red.). (2010). *Låt oss tvista igen! - om konflikter i förskola och skola*. Stockholm: Läraförbundets förlag.

Pramling, Ingrid & Sonja Sheridan (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. Lund: Studentlitteratur.

Stensaasen, Svein & Sletta, Olav (2000) *Grupprocesser: Om inläring och samarbete i grupper*. Stockholm: Natur och Kultur.

Sternudd, Mia Marie. (2000). *Dramapedagogik som demokratisk fostran?: fyra dramapedagogiska perspektiv - dramapedagogik i fyra läroplaner*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Wagner, Betty J (1993). *Drama i undervisningen: En bok om Dorothy Heathcotes pedagogik*. Göteborg: Daidalos.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2018). Stockholm: Skolverket.